

Tsunami Nasıl Olur?

Geçtiğimiz günlerde Japonya'da büyük bir deprem oldu. Bu depremin ardından "tsunami" adı verilen bir doğa olayı gerçekleşti. Bu doğa olayı sırasında okyanusta çok büyük dalgalar oluştu. Bu dalgalar o kadar büyüktü ki önlerine çıkan ağaçları, evleri, taşıtları, her şeyi sürükledi. Peki, tsunaminin nasıl oluştuğunu öğrenmek ister misiniz?

Tsunamide oluşan dairesel dalgalar, yukarıdan bakıldığında bu şekilde görünür.

Tsunami Japonca bir sözcüktür. "Tsu" liman, "nami" de dalga anlamına gelir.

Depremler, yanardağ patlamaları ve toprak kaymaları okyanusların ve denizlerin tabanında da gerçekleşebilir. Bu doğa olaylarının gerçekleştiği bölgede su ilk olarak yukarı doğru yükselir. Daha sonra buradan her yöne yayılan dairesel dalgalar oluşur. Bu dalgaların bir kısmı kıyıya doğru ilerler.

Yerkabuğu hareketinin gerçekleştiği yer

2

Açık denizdeki tsunami dalgaları çok yüksek değildir. Hatta rüzgârın oluşturduğu dalgalara çok benzerler. Ancak dalgalar geniş bir alan kaplar ve derinden ilerler.

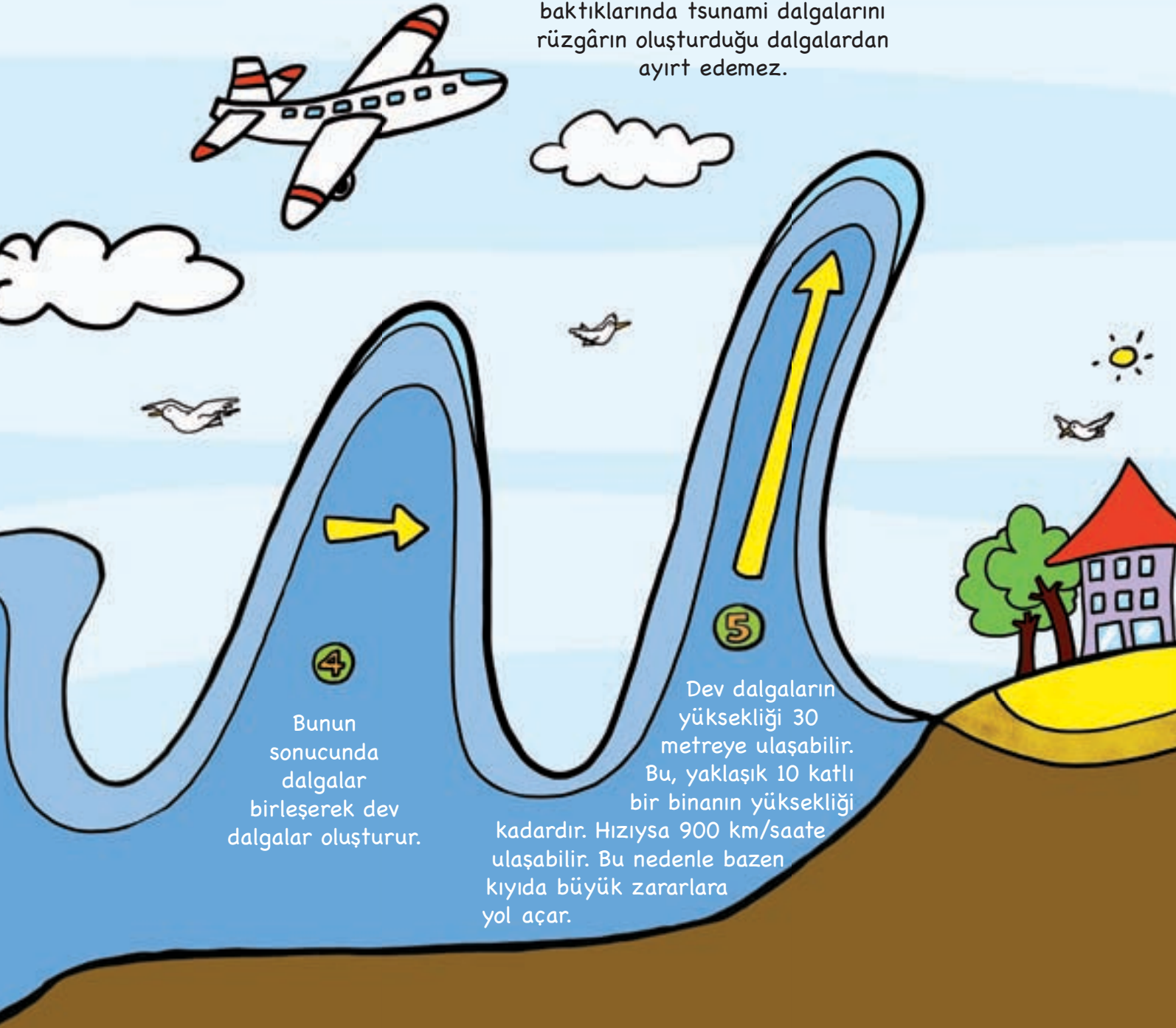
3

Açık denizde dalgaların hızı çok yüksektir. Kıyıya yaklaştıkça hızları azalır.

Açık denizdeki tsunami dalgaları rüzgârın oluşturduğu dalgalara çok benzediğinden bir geminin yolcuları tsunami üzerinden geçtiklerini anlayamaz.

Uçaktaki yolcular da denize baktıklarında tsunami dalgalarını rüzgârın oluşturduğu dalgalarından ayırt edemez.

Bunun sonucunda dalgalar birleşerek dev dalgalar oluşturur.

Dev dalgaların yüksekliği 30 metreye ulaşabilir. Bu, yaklaşık 10 katlı bir binanın yüksekliği kadardır. Hızıysa 900 km/saate ulaşabilir. Bu nedenle bazen kıyıda büyük zararlara yol açar.

Şefika Eroğlu Özcan
Çizim: Pınar Büyükgüral

Tsunami tüm okyanuslarda oluşabilir. Ancak en çok Büyük Okyanus'ta tsunami oluşur. Bu nedenle Büyük Okyanus'a kıyısı olan ülkeler bir tsunami uyarı sistemi oluşturmuşlar. Bu sistemde okyanusa şamandıralar yerleştirilir. Bu şamandıralara bağlı algılayıcılar yardımıyla deniz tabanı taranarak tsunamiler saptanabilir. Ardından da tehlike altındaki bölgelerde yaşayan insanlar daha yüksek bölgelere çıkmaları için uyarılır.

